

Svátek práce aneb oslovit SVĚT, oslavit SVĚTLO

Ralf Mošt

Jak řádně oslavit Svátek práce? Ano – prací! A tak jsem na 1. máje intenzivně pracoval na fresce 3 x 4 m do modlitebny ECM v Sedlčanech. Celá ta práce byla tak povzbudivá a povznášející, že bych rád sdílel pár myšlenek, jimiž jsem byl během ní prodchnut.

Protestantské prostředí příliš nepřeje vizuálnímu umění. Hlavní je to, co se říká z kazateln, a vše ostatní by se mělo minimalizovat, eliminovat zbytečné efekty a barokní okázalost. Kdyby však naše kostely a modlitebny měly být jen a pouze k hlásání Slova z kazatelen, nemělo by smysl pořádat např. Noci kostelů. Co bychom v našich prostorách návštěvníkům ukázali? Maximálně kříž s metodisticky rozdvojeným plamenem na stěně.

Jenomže doba se mění a také nám, protestantům, dochází, že domy Boží by měly být nejen účelné, ale i krásné. Nám samotným je dobře v podnětném prostředí a proč také živit zlé jazyky, že ti metodisti jsou nějaká přísná sekta, že nemají na stěnách ani obrázky? Doby husitského obrazoborectví jsou snad i v našich kruzích pryč a už se nebojíme udělat si své sály a modlitebny hezké, nejen stroze funkční – hlavně v nových projektech či přestavbách. Ve starých budovách ona puritánská střídmost stále panuje a těžko ji měnit, když je pro daný sbor třeba důležitou hodnotou. Přesto bychom měli dbát na to, aby se pak z kostela nestalo muzeum či skanzen. Dům Boží na zemi by měl být ochutnávkou Nebe – kontrastem

ke všednímu dni, k chaotickému lopotění ve světě. V domě Božím by na nás měly dýchnout smysl a řád, výjimečnost spojená s opravdovostí, touha po kráse a po dokonalosti. Vždyť k oslavě Boží se má přinést to nejlepší. Nejen to účelné.

Sedlčanský sbor byl v tomto ohledu odvážný a nebál se investovat do profesionální designérky, která mu navrhla netradiční moderní kombinaci barev. Nebáli se investovat do krásných jemných svítidel ani do pohodlnějšího sezení. Prvorepubliková funkcionalistická modlitebna dostala nedávno výmalbu v kombinaci šedivé s okrovou, což byla základní inspirace pro výběr oltářního obrazu „Světlo světa“, jehož jsem autorem. Tento motiv totiž vyžaduje tmavé pozadí a to není v bohoslužebných interiérech obvyklé. Dané odstíny (šedé pro svět a okrové pro kříž) jsem v obrazu varioval a rozehrál dynamiku prostoru.

Při bližším ohledávání stěny jsem objevil, jak se se skrže šedou nezatelně rýsuje nápis: „*Vyruč mne, Hospodine, cestě své.*“ (Žalm 27,11) Mám rád vhodné biblické verše jako motivační design. Jsou jasné, stručné, úderné; literárně dokonalé a nadčasové. Avšak doba, kdy se zdobily modlitebny holými biblickými verši, je už minulostí. Dnes potřebujeme oslovit nejen rozum, ale i cit. Nechat vnímatele více prožít určitou biblickou pravdu, zapojit jeho obrazotvornost – ať sám odkrývá významové vrstvy, ať je spolutvůrcem, ne jen konzumentem. Co je tedy, Hospodine, tvoje cesta tímto světem? „*Já jsem světlo*“

světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.“ (Jan 8,12)

Svět

Řecké „kosmos“ znamená veškerý uspořádaný svět (rusky „vesmír“, poeticky „všehomír“). Ovšem Bible nezdědka používá slovo „svět“ k označení nejdůležitější součásti stvořeného vesmíru – lidského pokolení. Právě tento svět lidí Bůh tak miloval, že do něj nechal narodit svého Syna. Avšak svět lidských bytostí (vrchol Božího stvoření, svět, který Bůh stvořil, aby ho oslavoval, odrážel jeho slávu) je také světem vzpoury proti Bohu. Stal se porušeným, temným světem.

Samozřejmě, i tento temný svět může mít své světlé chvíle – záměrně jsem v obraze nepoužil černou, ale jen odstíny šedé. I ve světě může být někdo „osvícen“. Vyložený neznaboh může milovat svou rodinu a obětovat se pro ni, i mezi padouchy můžeme najít záblesky pokory a spravedlnosti (v tom je typickým Čechem Jiří Kajíněk:-). Osvícenství – jako odmítnutí Boží pomoci a spoléhání na lidský rozum – jistě přineslo lidstvu spoustu dobrého, zároveň však dalo ve svých důsledcích prostor takovým světovým projektům, jako byly vyhlazovací tábory v Osvětimi atd. Termín „tento svět“ proto vnímám spíše negativně, neboť má svou vlastní moudrost a nachází se ve tmě. A lid, který chodí v temnotách, potřebuje SVĚTLO. Něco diametrálně odlišného než tento svět nabízí – i když se na první pohled může zdát, že mezi SVĚTEM a SVĚTLEM takový rozdíl není. Etymologie slova „svět“ totiž na světlo poukazuje (ruské slovo „svet“ znamená dodnes „světlo“), staročeskému „před světem“ odpovídá dnešní „před úsvitem“, a když se řeklo „až do světa“, myslelo se tím „až do rána“. Dodnes se říká „přijít na svět“ (narodit se), byť zde již souvislost s prvním spatřením světla nevnímáme – leda ve spojení, že něco „poprvé spatřilo světlo světa“. Takto

nové slovo pro veškerý osvětlený svět vytlačilo starší slovo „mir“ (přítomný např. v textu nejstarší české duchovní písně *Hospodine, pomiluj ny* – „Ty, spase všeho mira“ tj. Ty, spasiteli veškerého světa). Je to paradox jazykového vývoje – dnešní český výraz „svět“ je se „světlem“ v ostrém kontrastu, a přitom původně byly jedno.

Světlo

Tohoto slova se v Bibli užívá v souvislosti s radostí, krásou, požehnáním a životem, v protikladu k žalu, porušenosti, protivnosti a smrti. V nejstarších dobách znamenalo Boží přítomnost a přízeň, opak Božího soudu, z čehož vzniká etický dualismus mezi světlem a temnotou, tj. mezi dobrem a zlem.

Do lidského světa jasně zasáhl Kristův kříž – jako sekera roztíná stíny a tmu; není staticky vzpřímen, ale dynamicky stále znovu narušuje šed všednodennosti.

A jako branou se jím vchází do plného života. Nejsvětlejším bodem (a pointou) obrazu ovšem není kříž, ale Ježíš – on je Světlo.

V prologu Janova evangelia je světlo jasně provázáno s životem. Člověk je denní živočich, tmy se bojí a světlo určuje jeho aktivitu, dává mu směr. Vše živé se nějak vymezuje vůči světlu. Otázka světla a tmy tedy není jen fenoménem optickým, ale orientačním. Tma se snaží světlo pohlcovat. Jedna svíčka toho opravdu moc neosvítí, ale tma světlo nikdy nepohltní. I ta malá svíčka bude vždycky představovat světelný bod vhodný k orientaci v prostoru. Rozdíl mezi světlem a tmou je jasný; světlo způsobuje rozdíl, nestejnost, odlišnost (jak říká prof. Jan Sokol). V duchovní rovině spočívá tato odlišnost v tom, zda člověk přijal nebo nepřijal Krista (jako Světlo světa). Na každém z nás by tedy měl být tento rozdíl vidět – a také na prostředí, které vytváříme.

Ke světlu chci jít, ne se před ním skrývat. Chci zářit, odrážet Ježíšův charakter. Navdory zemské tíži chci růst vstříc Nebi, vstříc

světlu a teplu – vždyť tam je zdroj života. Navdory tíži tohoto světa chci vyrůst pod citlivými rukama Hrnčíře v krásnou nádobu (ať už je určena ke vznešeným nebo prostým účelům). Chci se nechat vést tím správným směrem – z temnot tohoto světa do jeho podivuhodného světla.

Světlo má společný kořen se slovesem „světit“ (a od toho máme náš „svátek“). Posvětit se, být svatým, to není askeze a puritánství nebo pouhá strohá účelnost. Být posvěcen znamená být oddělen od všeho, co je bez Boha, ke vztahu s Bohem. Být oddělen pro Boha (který přebývá v nepřístupném světle) však neznamená být vytržen z tohoto světa, ale naopak být vyslán jako světlo tomuto světu. „*Tak ať svítí vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích.*“ (Mt 5,16) Ježíš jako Světlo světa po nás chce, abychom jeho slávu odráželi a byli jako světlo světa aktivní. Apoštol Pavel říká, že máme být „děti světla“. Být světlem světu je nejlepší oslavou Boha a života (a nemusí to být ani přílišná práce).

Jednoduchý, a přitom trefný obraz

Když jsem pozoroval hotovou fresku v sedlčanské modlitebně, došlo mi, že se do toho „mého“ světelného kříže transformoval i onen metodistický plamen (i když ne tolik červený). Světlo jako zdroj života přeci musí hřát i zapalovat druhé.

*Ty jsi světlo,
Ty jsi teplo,
Ty jsi plamen,
jenž mě mne,
jenž mě hněte
v temném světě,
posviť na mne,
posvět mne!*

Více na: www.ralfmost.cz/ Svetlo-v-sedlcanech.html

Autor je výtvarník a básník, člen ECM Praha Horní Počernice